

KIRIMÇAKLAR

Kültür

Tarih

Folklor

Erdoğan Altınkaynak

Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi
Turkestan and Azerbaijan Research Centre

KIRIMÇAKLAR

(Kültür – Tarih – Folklor)

Kirimchaks (Culture-History-Folklore)

Yazar/Author: Erdoğan Altınkaynak

ISBN-10: 90-807403-8-1

ISBN-13: 978-90-807403-8-9

Turquoise Series 15

Turkuaz Dizi 15

First Published in 2006, Haarlem, Netherlands

© Copyright 2006, SOTA, Haarlem

All rights reserved. No part of this book and CD-rom may be reproduced, translated, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying and recording or otherwise, without prior written permission of the publisher and copyright holder.

Yayıncı/Publisher:

SOTA / Turkestan and Azerbaijan Research Centre

Postbus 9642

2003 LP Haarlem

Netherlands

Tel: + 31 23 5292883

Fax: + 31 23 5292883

Email: m.tutuncu@quicknet.nl or sota@wanadoo.nl

Web: www.turkistan.org

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	1
GİRİŞ.....	3
KIRIMÇAKLARIN TARİHİ KAYNAKLARI.....	5
Kırımçakların XIX. Ve XX. Asır Tarihi Kaynakları	5
KIRIMÇAKLARIN DİNİ	22
XI. - XIII. Asırlar Kırım Yahudileri.....	24
XIII-XV. Asırlarda Kırım Yahudi Cemiyetleri.....	26
XIII-XV. Asırlarda Kırım'ın Yahudi Halkı	26
XIV-XV. Asırda Çift-Kale Yahudi Halkı.....	28
XIII-XIV. Asırda Kefe Yahudi Halkı	28
XIV-XV. Asırlarda Mangup Yahudi Halkı.....	30
XV. Asırdan 1913'e Kırımçakların Etnik Tarihi.....	31
XV. - XVI. Asırlarda Kırım Hanlığında Yahudi Cemiyetleri.....	32
XVI Asır Karasubazar'da Yahudi Cemiyeti	32
XVII-XVIII. Asır Kırım'ın Yahudi Cemiyetleri.....	32
Rusların Kırım'ı İşgalinden Önce Kırımçakların Durumu	34
Rusya İmparatorluğu Zamanında Kırımçakların Durumu	36
XX. Asırda Kırımçak Problemi	47
Kırımçakların Uğraşı Alanları	53
Kırımçak Kültüründe Asimilasyonun Başlaması.....	53
XIX. Asır Sonu XX. Asır Başlarında Kırımçaklar	56
1913 Kırımçak Nüfus Sayımı ve Cemiyet İdaresinde	
Anlaşmazlıklar	57
SSCB Dönemi Kırımçaklar	60
II. Dünya Savaşında Kırımçak Katliamı	62
II. Dünya Savaşı Zamanında Kırımçaklar	64
'Tkun' Geleneğinin Doğuşu.....	66
Pasaport Problemi	66
Katledilenler İçin Anıt.....	69
Yeniden Yapılanma	70
KIRIMÇAKLARA AİT KAYNAKLAR.....	71
Yazılı Kaynaklar.....	71
Maddi Kalıntılar.....	75
Arkeolojik Kaynaklar	76
Antropolojik Kaynaklar	77
Kırımçakların Etnik Menşei Problemi	77

Kırımçakların Etno-Kültür Karakteristiği	78
Antropolojik Tipleri.....	78
Enik Yapı.....	80
Dil ve Alfabe.....	80
Ekonomik Yapı.....	86
Yerleşim Merkezleri	86
Kırımçak Evleri	87
Cemiyet İç Yönetimi.....	87
Kırımçak Aile	87
Geleneksel Törenler ve İnançlar	89
Milli Kıyafet.....	93
Kırımçak Mutfağı.....	94
KIRIMÇAK MEŞHURLARI	94
David Ben Eliezer Lehno (1735)'nun Kırımçaklar Üzerinde Rolü	94
Peysah Yevsey İsakoviç ve Kırımçakların Hayatındaki Yeri	97
İsak Samoyloviç Kaya	98
Kırımçak Anonim Edebiyat Ürünleri	99
Bazı Türk Halklarıyla Beraber Kırımçak Takvimi	100
Kırımçaklarda Haftanın Günleri	100
KIRIMÇAK TÜRKÜLERİ	101
ANAM DESEM.....	101
KİMLER AGLER.....	101
BİR MECLİSTA KORDİM SENİ	102
AKMEŞCİT KIRIMÇAKLARINA AĞIT.....	102
YAŞ DESTANI	103
YEMEK DESTANI	104
DESTAN.....	106
KIRIMÇAK MANİLERİ.....	107
AŞİH GARİP HİKAYESİ.....	110
KIRIMÇAK ATASÖZLERİ	153
KIRIMÇAK DEYİMLERİ, ALKIŞ VE KARGIŞLARI	164
SONSÖZ.....	171
EKLER	173
Fotograflar	173
ARAMİ YAZI İLE KIRIMÇAK TÜRKÇESİ METİNLERİ	175
FAYDALANAN KAYNAKLAR.....	181
Kırım Devlet Arşivi	191